

У Маладзечне так гасцінна і сардэчна...

Палемічныя развагі пра фестываль, у якога сёлета юбілей

Штогод на пачатку чэрвеня Маладзечна, якое мясцовыя жыхары часам з любоўю называюць «горадам сонца і феерверкаў», нібыта рашае схамянуцца, выйсці са стану звыклай будзённасці. На галоўных вуліцах з'яўляюцца яркія расцяжкі, рэкламныя тумбы аблепваюць афішамі. Нязвычайная мітусня назіраецца на цэнтральнай плошчы і на «брадвей» – вуліцы Прытыцкага, дзе ўвішныя хлопцы ўладкоўваюць гандлёвыя палаткі ўсіх колераў і адценняў. Ажыўлена ў парку імя Перамогі, каля Летняга амфітэатра. Больш, чым калі, машын ля Палаца культуры, а дзверы там, здаецца, увогуле не зачыняюцца. Усё гэта, як жартуюць маладзечанцы, бясспрэчныя прыкметы таго, што галоўная для горада падзея – Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі – вельмі-вельмі блізка. Для многіх мясцовых жыхароў гэтае свята музыкі і паэзіі ўжо як уласны дзень нараджэння: жывеш спакойна амаль цэлы год, потым пачынаеш пра яго думаць і нарэшце ліхаманкава рыхтавацца, спадзеючыся на падарункі і прыемныя сюрпрызы.

Багатая і надзвычай цікавая гісторыя фестывалю: ёсць што ўспомніць, пра каго згадаць, з чаго пасмяяцца.

2021-ы – юбілейны год для аднаго са старажылаў фестывальнага руху на Беларусі: сёлета фестываль пройдзе ў 20-ы раз. Прыгожа і сімвалічна – «20-ы ў 2020-м» – не атрымалася праз пандэмію каранавіруса. Мінулай вясной яшчэ была досыць няпэўная сітуацыя і, параіўшыся з медыкамі, арганізатары вырашылі не рызыкаваць здароўем людзей – фестываль перанеслі. Зрэшты, у гэтым, на іх думку, ёсць і станоўчы момант: з'явілася больш часу не толькі грунтоўна падрыхтавацца да сёлеташняга фэсту, але і разабрацца з мноствам «дробязных» арганізацыйных і творчых пытанняў, да якіх з розных прычын не даходзілі рукі раней.

З нагоды 20-годдзя фестывальнага дырэкцыя рыхтуе адмысловыя сюрпрызы. Тут нам пад сакрэтам паведамілі,

што юбілейная тэматыка будзе лейтматывам сёлеташняга свята беларускай песні і паэзіі. Яна ўвасобіцца ў арыгінальным афармленні сцэнічных пляцовак, адлюструецца ў змесце канцэртных праграм і паэтычных сустрэч. Што ж, багатая і надзвычай цікавая гісторыя фестывалю: ёсць што ўспомніць, пра каго згадаць, з чаго пасмяяцца...

«Цяпер, калі фестываль мае „свой“ Летні амфітэатр, у параўнанні з тым, што было раней, – гэта неба і зямля».

Яфім Ідэльчык расказвае пра першыя фестывальныя гады. У той час ён працаваў у Маладзечанскім гарвыканкаме і займаўся падрыхтоўкай і арганізацыяй свята беларускай песні і паэзіі – укладваў усю душу. «Мы, супрацоўнікі выканкама, тады шмат чаму вучыліся, бо такое грандыёзнае мерапрыемства арганізоўвалася ўпершыню, – гаворыць Яфім Аронавіч. – Безумоўна, для горада гэта была неардынарная і знакавая падзея, якая ўрэшце стала яго іміджам, гісторыяй, лёсам».

Маладзечна тады ці не ўпершыню багата ўпрыгожвалі святочнай ілюмінацыяй, замовілі шыкоўныя феерверк. Фестываль праходзіў на гарадскім стадыёне на восем тысяч месцаў – іншых прыдатных пляцовак у горадзе проста не было. Усе тры фестывальныя дні яго трыбуны былі поўныя.

«Цяпер, калі фестываль мае „свой“ Летні амфітэатр, у параўнанні з тым, што было раней, – гэта неба і зямля, – усміхаецца Ідэльчык. – Перамены ашаламляльныя». Але што да «ўнутранага» фармату, то, на думку суразмоўцы, як было свята, так яно і застаецца. Шукаць новыя формы заўсёды трэба, лічыць Яфім Аронавіч, але Нацыянальнаму фестывалю беларускай песні і паэзіі няма патрэбы занадта гнацца за знешнімі эфектамі і быць падобным да нейкіх іншых мерапрыемстваў, магчыма, больш яркіх і машабных. За многія гады тут удалося стварыць непадобную атмасферу камернасці і душэўнасці, і яе варта

берагчы, умацоўваць. Фестывалю не абавязкова нагадаць «камбінат мерапрыемстваў», каб заваяваць глядацкую аўдыторыю. Людзі, як мяркуе Ідэльчык, заўсёды душой пацягнуцца да свайго, беларускага – ці то музыкі, ці то пазычнага слова альбо творчасці народных умельцаў. Зрэшты, гэта адна з галоўных мэт свята ў Маладзечне – далучыць насельніцтва краіны да нацыянальных каштоўнасцей, беларускай музыкі, паэзіі і мовы.

«Шыкоўнае з першай да апошняй хвіліны свята. Маладзечанцы падарылі свету і сабе сапраўдны фест, сапраўднае агульнанароднае музычнае свята. І не толькі музычнае», – пісала прэса пра першы фестываль. Адным з яркіх момантаў стала выступленне канцэртнага аркестра пад кіраўніцтвам маэстра Міхаіла Фінберга. Цяпер гэта традыцыя: маладзечанскі форум цяжка ўявіць без новай праграмы слыннага музычнага калектыву. Але калі гэтаму «рытуалу» можна толькі парадавацца, то яшчэ адна традыцыя, народжаная ў першыя гады, у літаральным сэнсе падмачыла не адну фестывальную дзею – дождж, беларускі чэрвеньскі дождж! Аднойчы праз яго – праліўнога, як з вядра – дачасна завяршылі

цырымонію закрыцця і, натуральна, прамую тэлетрансляцыю (раней глядачы маглі назіраць за галоўнымі фестывальнымі падзеямі ў прамым эфіры). Мноства парасонаў у глядзельнай «зале» на цэнтральнай плошчы горада, а з 2011 года ў Летнім амфітэатры, сталі звыклым арыбутам нацыянальнага свята. Праўда, апошнія гады на радасць арганізатарам, шматлікім гасцям і глядачам «дажджлівая» традыцыя дае збой.

Дзякуючы падтрымцы Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі фестываль атрымаў статус нацыянальнага і агульнадзяржаўнага культурнага свята.

Гран-пры першага фестывалю заваявала цудоўная вакалістка Алена Саўленайтэ. На жаль, нам не ўдалося адшукаць яе праз 28 гадоў пасля трыумфу. А вельмі хацелася даведацца, як склаўся далейшы жыццёвы і творчы лёс таленавітай спявачкі. «Па-над белым пухам вішняў» на словы Максіма Багдановіча ў яе пяхотна-празрыстым выкананні дагэтуль згадваюць аматары

3 2011 года галоўныя фестывальныя мерапрыемствы праходзяць у Летнім амфітэатры

Па традыцыі фестываль адкрывае выступленне Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі прафесара Міхаіла Фінберга

беларускай песні. І ў артыстычным асяродку часам жартуюць, што Саўленайтэ пашанцавала больш за ўсіх: паехала з фестывалю на «жыгулях», якія ёй уручылі як уладальніку Гран-пры.

«Родны фестываль, які назаўжды ўвайшоў у творчы лёс».

Старт быў добры, але трэба прызнаць, што да 2001 года фестывальная гісторыя выглядае неяк «неўпарадкавана». То яго раптам праводзяць у Мінску, то праз тры гады, то толькі адзін дзень... Пераломны момант настаў у 2001 годзе: дзякуючы падтрымцы Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі фестываль атрымаў статус нацыянальнага і агульнадзяржаўнага культурнага свята. Варта адзначыць, што кіраўнік дзяржавы бываў тут і заўсёды дасылае вітальныя адрасы ўдзельнікам і гасцям, іх з галоўнай сцэны зачитваюць высокія службовыя асобы. Гэтая ўвага і канкрэтная дапамога спрыялі ўдзелу ў свяце беларускай песні і паэзіі найлепшых майстроў музычнага і паэтычнага мастацтва, выбітных дзеячаў айчынай культуры. У 2011 годзе, калі ў Маладзечне з'явілася сучасная сцэнічная пляцоўка – Летні амфітэатр, было вырашана праводзіць фестываль штогод. Можна сказаць, з таго часу пачаўся новы адлік гісторыі нацыянальнага фесту.

Да гонару арганізатараў, кожны фестываль нечым адметны: наўрад ці можна папракнуць іх сляпым

«плагіятам» мінулых напрацовак. Свята беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне вызначае і тое, што забавляльны складнік не дамінуе над імкненнем пазнаёміць шырокую публіку з самабытнай нацыянальнай культурай, багатай музычнай і паэтычнай спадчынай, адкрыць для яе новыя імёны. У гэтым ёсць пэўная рызыка, бо, маючы дзяржаўную падтрымку, фестываль усё ж разлічвае і на глядацкі фінансавы ўнёсак. Ці шмат людзей прагаласуе ўласным рублём за беларускіх выканаўцаў і калектывы, ці не будуць раздражняць вока «белыя плямы» ў глядацкіх радах Летняга амфітэатра? – упэўнены, гэта вельмі клопоціць фестывальную дырэкцыю. Выйсце тут адно. Не, не адміністрацыйны рэсурс, як, магчыма, падумаюць некаторыя чытачы. Заўсёды «ратуе» якасць фестывальнага прадукту, якую ў Маладзечне трымаюць на высокім узроўні. Як гэта робіцца, тэма для асобнай журналісцкай публікацыі – столькі тут арганізацыйных і творчых нюансаў. Бясспрэчна адно: прафесійная і зладжаная праца фестывальнай дырэкцыі (чытай – Маладзечанскага Палаца культуры) на чале з яе кіраўніком Святланай Сарока, здараецца, стварае чуды.

Пра яшчэ адзін сакрэт поспеху Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі вельмі добра сказаў заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Алес Елісееў:

– Унікальны маладзечанскі глядач – удзячны, прыязны, патрабавальны, з добрым музычным густам! Ён выхаваны ў шыкоўным культурна-музычным асяроддзі, і роля фестывалю тут таксама немалая.

Вядомы кампазітар кажа, што для яго гэта падзея, якую заўсёды чакае. «Родны фестываль, які назаўжды ўвайшоў у творчы лёс», – заяўляе Елісеенкаў.

Забаўляльны складнік не дамінуе над імкненнем пазнаёміць шырокую публіку з самабытнай нацыянальнай культурай, багатай музычнай і паэтычнай спадчынай, адкрыць для яе новыя імёны.

Разважаем над тым, чаго не хапае нацыянальнаму музычнаму форуму.

– Як і кожнаму фестывалю, добрага бюджэту, – усміхаецца суразмоўца. – Каб была магчымасць увабляць самыя смелыя творчыя задумкі.

Канцэртныя праграмы адкрыцця і закрыцця – галоўныя падзеі. Але да іх, паміж імі і нават пасля іх – мноства іншых: творчыя сустрэчы, канцэрты майстроў мастацтваў і самадзейных артыстаў у горадзе і ў маладзечанскіх вёсках, паэтычныя чытанні, круглыя сталы, выставы дэкаратыўна-прыкладнога і выяўленчага мастацтва народных майстроў і ўмельцаў, спектаклі вядучых тэатраў краіны і шмат яшчэ розных праектаў, якія напайняюць два-тры чэрвеньскія дні непадробнай атмасферай святочнай узрушанасці.

Нацыянальны конкурс маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні ў гэтым пераліку займае асаблівае

У 2016 годзе Гран-пры і галоўную фестывальную ўзнагароду – прыз імя Уладзіміра Мулявіна (хрустальную гітару) – атрымаў прадстаўнік Мінскай вобласці Аляксандр Саванец

Фестывальная дырэкцыя, якую ўзначальвае дырэктар Маладзечанскага Палаца культуры Святлана Сарока, імкнецца да таго, каб як мага больш людзей дакрануліся да самабытнай беларускай культуры

месца. Канкурсанты (звычайна тры чалавекі ад кожнай вобласці і Мінска) праходзяць тры этапы творчага выпрабавання, два з якіх адбываюцца непасрэдна на фестывалі. Хто трапляе ў трэці тур, мае гонар выступіць на галоўнай пляцоўцы ў гала-канцэрце адкрыцця. Тады ж завяршаецца галоўная фестывальная інтрыга: абвешчаецца імя ўладальніка Гран-пры.

Пяць гадоў таму Гран-пры і галоўную фестывальную ўзнагароду – прыз імя Уладзіміра Мулявіна (хрустальную гітару) – атрымаў прадстаўнік Мінскай вобласці Аляксандр Саванец. Ці стаў «Маладзечна-2016» для маладога выканаўцы тым самым шчаслівым днём, калі назаўтра прачынаешся знакамітым, і якую ролю ён меў у яго творчым жыцці?

«Жадаю, каб фестываль, захоўваючы свой непаўторны твар, стаў больш маштабным, на які захацаца прыехаць і застацца на пару дзён».

– Усё добра склалася, – чую ў тэлефоннай трубцы знаёмы голас. – Глобальных змен не адбылося, тым не менш фестываль даў пэўны статус: мяне пачалі запрашаць да ўдзелу ў вялікіх канцэртных праектах.

Аляксандр працуе ў Маладзёжным тэатры эстрады. Лічыць, што Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі трэба максімальна падтрымліваць і прасоўваць, яму бракуе пакуль увагі тэлеканалаў і друкаваных СМІ, інтэрнэт-рэсурсаў.

– Мне здаецца, гэта архіважна – падтрымаць маладыя таленты Беларусі, – разважае пераможца «Маладзечна-2016». – І зноў жа, апроч папулярнай музыкі, ёсць вялікі пласт музычнай і паэтычнай спадчыны – ёсць што паказаць! Гэта найпрыгажэйшыя творы, якія нашы людзі павінны ведаць.

Фестывалю ёсць куды расці і развівацца, лічыць Аляксандр Саванец. На яго думку, павінен выйсці з кулуараў вечар паэтаў. Спявак прысутнічаў на адной з такіх фестывальных імпрэз і быў захоплены атмасферай сустрэчы, багаццем роднага слова.

– Жадаю, каб фестываль, захоўваючы свой непаўторны твар, стаў больш маштабным, на які захочацца прыехаць і застацца на пару дзён, – рэзюмее ён.

«Перамога на конкурсе... Добра, а далей што? Перспектыва павінна быць – прадзюсаванне гэтага артыста, мінімум год трэба з ім працаваць».

Размова з Аляксандрам Саванцом прымусіла задумацца: сапраўды, чаму ў Маладзечне не гучыць на ўсю моц звонкае паэтычнае слова? І ці не падманлівае гэта ўражанне? Бо фестывальная афіша штогод стракаціць рознафарматнымі мерапрыемствамі з удзелам пісьменнікаў, а іх саюз накіроўвае ў «горад сонца» творчую каманду, прынамсі, сёлета ажно з 20 чалавек, якія прадстаўляюць усе абласныя і сталічную арганізацыі грамадскага аб'яднання.

– Гэта падзея, да якой нашы паэты рыхтуюцца цэлы год, – расказвае першы намеснік старшыні ГА «СПБ» Алена Стэльмах. – Пастаянныя ўдзельнікі фестывалю – лаўрэаты Дзяржаўнай прэміі Мікола Мятліцкі, Міхась Башлакоў, іншыя вядомыя творцы.

Звычайна фестывальны паэтычны марафон пачынаецца ў Вязынцы. Ля помніка Янкі Купалы гучаць вершаваныя творы, пануе вельмі ўзнёслая і хваляючая атмасфера. Што да паэтычнай часткі непасрэдна маладзечанскага форуму, якая быццам бы не надта заўважная, кулуарная, то на гэты конт Алена Стэльмах разважае так:

– З аднаго боку, паэзія дастаткова камерная рэч, – гаворыць яна. – З другога, паэтам хочацца, каб пляцоўкі для іх былі больш сур'ёзныя. Беларуская песня гучыць у поўным фармаце, а паэтычнае слова неяк губляецца...

Усё ж сыходзімся з суразмоўцай на думцы: для таго каб выйсці на вялікую сцэну з паэтычным творам, апроч пісьменніцкага таленту, трэба мець пэўныя артыстычныя здольнасці. А беларускае паэтычнае слова, яно гучыць... у тых жа песнях, што спяваюць у Летнім амфітэатры, на

галоўнай сцэне Палаца культуры, на вулічных пляцоўках. Ды яшчэ падчас паэтычных імпрэз, на якія збіраюцца сапраўдныя, не па разнарадцы, аматары паэзіі. Перакананы, іх стане больш, калі творцы выйдучь да публікі з цікавымі, неардынарнымі творамі і такімі ж зладзённымі думкамі. Гэта не аргументацыя супраць таго, што паэтычнае слова неяк губляецца, не. Мяркую, арганізатары вельмі добра адчуваюць падобныя моманты, штотраз спрабуючы знайсці саламонава рашэнне. Недзе гадоў пяць ці шэсць таму на канцэрце ўрачыстага адкрыцця вядомыя артысты сталічных тэатраў чыталі беларускія вершы. Цудоўная знаходка! Іх на фестывалі хапала і яшчэ будзе нямала, несумненна. Сёлета, напрыклад, паэты і кампазітары возьмуць удзел у гала-канцэрце закрыцця. Як гэта будзе, арганізатары пакуль не раскрываюць.

Старшыня Беларускага саюза кампазітараў педагог Алена Атрашкевіч падзяляе мой аптымізм. Яна не прапусціла ніводнага свята беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне і можа прафесійна, знутры ацаніць эвалюцыю фестывалю.

– Розныя этапы ён перажыў – і надзвычай яркага ўзлёту, і, скажу так, вельмі роўныя, – дзеліцца думкамі Алена Віктараўна. – Былі фестывалі, на якіх не здарыліся адкрыцці – новых імён, канцэртных праграм... Але заўсёды ішоў і не спыняецца пошук новага дыхання.

Сярод пераможцаў і лаўрэатаў фестывалю нямала вучняў Алены Атрашкевіч. Зорны час, трыумф выхаванцаў заўсёды вельмі хваляючыя моманты для педагога. Але

Старшыня Саюза кампазітараў Алена Атрашкевіч не прапусціла ніводнага фестывалю ў Маладзечне

Падчас фестывальных дзён у Маладзечна прыежджаюць з усяе Беларусі

яна згадвае не толькі пра іх, а і пра першы фест, калі «была яшчэ дзяўчынкай, толькі пасля кансерваторыі, і за фестывалем падглядвала праз плот». Ды пра «Маладзечна-2015», на якім прайшоў юбілейны канцэрт кампазітара Алега Молчана «Песня мая», да якога мела непасрэднае дачыненне. Упершыню за многія гады, паводле слоў Атрашкевіч, у вялікай зале Палаца культуры сабраліся вядомыя беларускія творцы – Ігар Лучанок, Эдуард Зарыцкі, Алэг Іваноў, Эдуард Ханок, Анатоль Кашапараў і многія іншыя. Яркія асобы, цвет беларускай песеннай культуры, абавязкова павінны прысутнічаць на нацыянальным фестывалі, лічыць яна:

– Вельмі хацелася б, каб першы рад у Летнім амфітэатры не пуставаў, а быў запоўнены ганаровымі гасцямі фестывалю – найперш кампазітарамі, паэтамі.

«Усе нашы высілкі дзеля аднаго – каб як мага больш людзей змаглі дакрануцца да вялікай беларускай нацыянальнай культуры. Каб фестываль развіваўся і жыў многія-многія гады на радасць усім нам».

Шкадуе, што з гадамі «схваўся» ў Палацы культуры конкурс маладых выканаўцаў эстраднай песні. Раней яго праводзілі на вольным паветры – на плошчы, а пазней у

амфітэатры. Збіралася больш глядачоў, а конкурс гучаў на ўвесь горад. Але не гэта галоўнае, на думку Алены Атрашкевіч.

– Перамога на конкурсе... Добра, а далей што? – задаецца пытаннем яна. – Перспектыва павінна быць – прадзюсаванне гэтага артыста, мінімум год трэба з ім папрацаваць. Каб у яго быў шанец, пакуль не засвеціцца наступная зорачка, стаць вядомым выканаўцам.

Яскравых, вехавых падзей у гісторыі фестывалю шмат. Яшчэ больш іх наперадзе, верыць Алена Атрашкевіч. І ў гэтым сэнсе XX юбілейны здольны, перагарнуўшы чарговую фестывальную старонку, даць моцны імпульс, штуршок для абнаўлення, ажыццяўлення ідэй і задумаў, якіх у фестывальнай дырэкцыі процьма.

– Мне па душы гэты фестываль, бо тут гучыць родная мова, – гаворыць яе кіраўнік, дырэктар Маладзечанскага Палаца культуры Святлана Сарока. – Ужо 18 гадоў я займаюся яго арганізацыяй, і штогод гэта карпатлівая праца, пошук новых форм, адметнасцей, цікавых асоб. Усе нашы высілкі дзеля аднаго – каб як мага больш людзей змаглі дакрануцца да вялікай беларускай нацыянальнай культуры. Каб фестываль развіваўся і жыў многія-многія гады на радасць усім нам.

У добры шлях, «Маладзечна-2021»!

Ігар ГАНЧАРУК